

UPPSALA
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

Barn som brukare - perspektiv och delaktighet i praktiken

Professor Elisabet Näsman
Sociologiska institutionen
Uppsala universitet

Utgångspunkter:

Forskningsprojekt om

Barn som upplevt våld (FAS)

Barnfattigdom (FAS)

Forskningscirkel om Barns brukarmedverkan i den sociala barnavården

- Stiftelsen Allmänna Barnhuset
- FoU-enheter
- Deltagare från den sociala barnavården mm
- **Syfte:**
Att utveckla arbetssätt och hållbara strukturer, för en ökad brukarmedverkan i socialt arbete för barn och ungdomar

Barns brukarmedverkan

- Frågor att ställa:
 - ✿ Vad är barns brukarmedverkan?
 - ✿ Varför vill vi att barn medverkar?
 - ✿ Vilka barn?
 - ✿ Medverkan i vad?
 - ✿ När?
 - ✿ Hur?
 - ✿ Hur mycket?
 - ✿ Vem ombesörjer medverkan?
 - ✿ Villkor, hinder och dilemman?

Vad är barns brukarmedverkan?

- Barnkonventionen /SOL

■ Omsorgsperspektiv

- ✿ Barn under utveckling, sårbara, beroende av vuxna
- ✿ Vuxnas tolkningsföreträde, bestämmanderätt, ansvar för barns behov

■ Delaktighetsperspektiv

- ✿ Barn som aktörer i sina egna liv
- ✿ Experter på egna **erfarenheter, upplevelser, känslor, åsikter**
- ✿ Rättigheter
- ✿ Kompetens för och rätt till **delaktighet**

■ Barnkonventionen - båda perspektiven!

■ Motsättning eller förenliga?

■ Barnperspektiv och barns bästa?

Barnperspektiv

- Se barn - barns behov
- Se världen ur barns synvinkel
 - ✿ Barns position i samhället
 - Maktrelationer - åldersordning
 - ✿ Med barn: Barns perspektiv
 - ✿ Barns och barndomars mångfald
- Barns bästa – enligt vad och vem?

Barn i egenskap av brukare och anhöriga

- Anhörig
- Omsorgsgivande anhörig
- Brukare av stöd som anhörig
- Brukare av stöd som utsatt

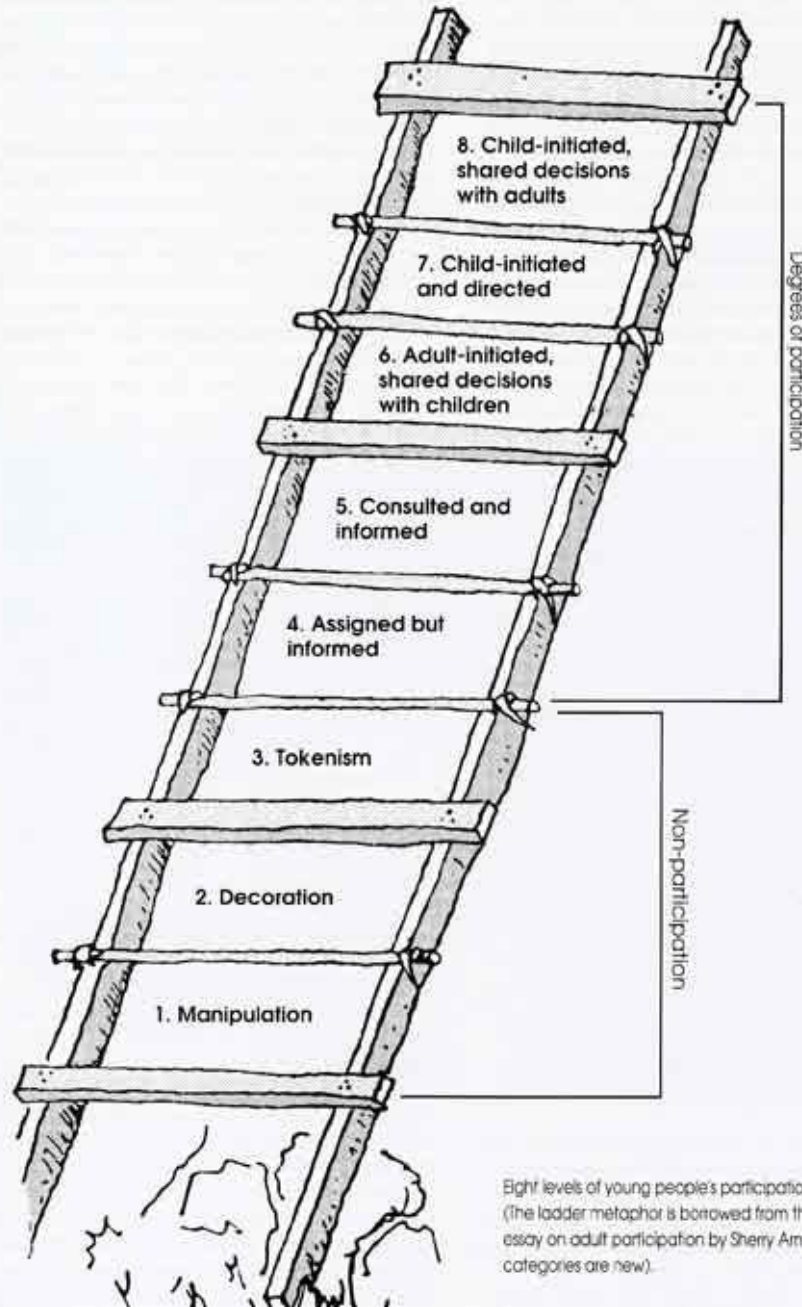
Medverkan, delaktighet, inflytande

■ Barns rätt:

- ✿ Att få information och förstå den
- ✿ Att få göra sin röst hörd
- ✿ Att bli tillfrågad
- ✿ Att bli lyssnad på med respekt
- ✿ Att få göra skillnad
- ✿ Barns egna agenda?

The Ladder of Participation

Eight levels of young people's participation in projects:
(The ladder metaphor is borrowed from the well-known
essay on adult participation by Sherry Arnstein (1969); the
categories are new).

Varför brukarmedverkan - Varför talar vi med barn?

- **Utreda hur barn mår och har det**
- **Behandla barn**
- **Undervisa barn**
- **Fostrarna barn**
- **Informera /beordra barn**

Varför barns brukarmedverkan?

- **Värde i sig – demokratisk rättighet**
 - ✱ Information om rättigheter och möjligheter
 - ✱ Möjlighet till delaktighet i frågor som berör
- **Nytta: Vad är barns bidrag?**
- Kunskapskälla om barns situation, erfarenhet, åsikt
 - Barns (dolda) behov
 - Barns perspektiv på vad som är viktigt
 - ✱ Bättre anpassning av lösningar – ger bättre resultat
 - ✱ Fler förslag - ger bättre beslut
 - ✱ Mer motiverande - ger bättre resultat
 - ✱ Empowering för brukaren: utvecklar kompetenser, stärker självförtroende, kasam
 - ✱ För uppföljning, utvärdering och utvecklingsarbete

Barn eller föräldrar I

- ✿ Familialisering
- ✿ Myter
 - Alla föräldrar vill vara bra föräldrar
 - Alla föräldrar vill sina barns bästa
 - Alla barn älskar sina föräldrar
 - Alla barn är lojala med sina föräldrar
- ✿ Misstro - Tilltro
 - Kompetens
 - Lojalitet
 - Manipulation
- ✿ När en brukares intressen står mot en annan brukares
 - Vems perspektiv?
 - Vems behov?
 - Vems intressen?

■ Vilka barn?

- ✿ Barnkollektivet
 - Representativitet
 - Marginaliserade barnkategorier
 - **Kommunikationssvårigheter**
- ✿ Enskilda barn
 - **Fokus på vissa kategorier**
- ✿ Åldersgränser?

■ Medverkan i vad?

- ✿ Förhandsbedömning – beslut
- ✿ Utredning – beslut
- ✿ Planering av insats
- ✿ Genomförande
- ✿ Uppföljning
- ✿ Utvärdering

- ✿ Utvecklingsarbete – Pimp my soc
- ✿ Barn som medarbetare: stödgrupper, nätforum

■ När och hur mycket?

- ✿ I det lilla löpande i det dagliga - djupare i vissa faser
- ✿ En gång – flera – pågående över tid
 - Långsiktig process för att väcka tillit
 - Förberedande kontakter, stegvis med feed-back
- ✿ Delaktighet som inte är belastande
- ✿ Frivilligt och anpassat till det enskilda barnet

■ Hur?

- ✿ BBIC+
- ✿ En rik verktygslåda: frågelistor, checklistor, hjälpmedel som samtalsstöd, validerade instrument, enkäter, barns egna texter och bilder, olika samtalsmetoder

Bemötande:

- Öppenhet och aktivt lyssnande
- Att tåla osäkerhet
- Bryta maktordningen
 - ✱ Åldersmedvetenhet
 - ✱ Ålderism
 - ✱ Åldersstereotyper
 - ✱ Professionsmakt
 - ✱ Kan kräva *radikalt lärande*

Är det inte vad vi redan gör?

■ Gapet:

- ✿ Vad socialtjänsten redan anser sig göra -
- ✿ Vad barnen upplever att de inte fått

■ Att fråga barnen vad det handlar om

- ✿ Brukarbarnens organisationer
- ✿ Barns berättelse - Vanvårdsutredningen
- ✿ Barnpanel

■ Medvetandegörande

- ✿ Förändring i förhållningssätt ger
- ✿ Förändring i resultat

■ Vilken vuxen är medpart i barns medverkan?

- ✿ Förtroende
- ✿ Kontinuitet - ansvarstagande
- ✿ Oberoende – jäv
- ✿ Fristående stödperson – Ansvar och mandat
- ✿ Få personer

■ Dilemman

- ✿ Föräldrars intressen, behov och godkännande
 - ✿ Familjehemsföräldrars intressen
 - ✿ Motstånd - Barns förförståelse av soc
 - ✿ Motstånd från handläggare
 - ✿ Resurser - vinster i effektivitet och personal
 - ✿ Personalomsättning
 - ✿ Samverkan, parallella utredningar
 - ✿ Implementering
- Det är en mycket sammansatt fråga
 - Det är **inte** svårt men kräver kompetens
 - Det måste få ta tid